

2c. PRZEJĘCIE WŁADZY PRZEZ KOMUNISTÓW 1947 r. – notatka roz.

---

1. Nowe władze w 1947 r.

- a) Do nowego Sejmu weszli głównie przedstawiciele „Bloku stronnictw demokratycznych” – 394 posłów. Jedyną partią opozycyjną było PSL Mikołajczyka – 28 posłów. Nie mieli oni żadnych szans by zmienić decyzje podjęte przez blok.
- b) **4.02.1947 r.** – na pierwszym posiedzeniu Sejmu **wybrano Bolesława Bieruta na Prezydenta**. Pełnił tę funkcję w latach 1947 – 1952 (do momentu uchwalenia Konstytucji PRL).
6.02.1947 r. powołano rząd z **premierem Józefem Cyrankiewiczem (PPS)**. W skład rządu weszli komuniści (PPR i PPS)
- c) **19.02.1947 r. – Sejm uchwalił Małą Konstytucję:**
- Sejm był jednoizbowy i składał się z 444 posłów wybieranych co 5 lat.
  - władzę wykonawczą sprawował Prezydent, rząd i Rada Państwa.
  - **Głową Państwa** został Prezydent RP, wybierany przez Sejm na kadencję 7 lat (jak przed wojną).
  - **Rada Państwa** – nowy organ władzy wzorowany na ZSRR.
    - ✓ Miała koordynować działania rad narodowych różnych szczebli.
    - ✓ Na jej czele stał Prezydent.
    - ✓ Mogła wydawać dekrety z mocą ustawy z pominięciem Sejmu.
    - ✓ Mogła podjąć decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego i wyjątkowego
    - ✓ sprawowała nadzór nad Najwyższą Izbą Kontroli (NIK)
  - władzę sądowniczą sprawowały „niezawisłe” sądy
  - Rada Państwa i system rad narodowych były organami władzy konkurencyjnymi dla Sejmu i rządu, a jednocześnie nie podlegały kontroli społeczeństwa co godziło w podstawy systemu demokratycznego. Łączyła jednocześnie kompetencje władzy ustawodawczej (mogła wydawać dekrety o mocy ustaw z pominięciem Sejmu) i wykonawczej (kontrola NIK-u, decyzje o stanie wojennym czy wyjątkowym) co „zaciemniało” odpowiedzialność za podejmowane decyzje.
  - **Mała konstytucja nie zawierała gwarancji wolności obywatelskich** – w konstytucji marcowej były one bardzo szerokie. Sejm uchwalił co prawda deklarację o prawach obywatelskich, jednak deklaracja taka była aktem mniejszej wagi od zapisu konstytucyjnego. Poza tym władze pozostawiły sobie „furtkę” dzięki której mogły łamać prawa i wolności obywatelskie – zastrzegły, że prawa obywatelskie nie mogą być wykorzystywane do walki z „demokratycznym” ustrojem państwa.
- d) **Rozbudowa aparatu bezpieczeństwa**, dzięki któremu można było kontrolować i terroryzować społeczeństwo.
- Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP) liczyło 200 tys. pracowników. Na jego czele stał Radkiewicz.
  - przeprowadzono czystkę w prokuraturze i sądownictwie usuwając przedwojennych pracowników i zastępując ich nowymi ludźmi, którzy nowej władzy zawdzięczali awans społeczny i zawodowy
  - powiększono liczebność Milicji Obywatelskiej (MO), na czele której stał gen. Franciszek Józwiak
  - utworzono Ochotniczą Rezerwę Milicji Obywatelskiej (ORMO)
- e) **22.02.1947 – ustawa o amnestii** – zwolniono 26 tys. skazanych i uwięzionych. Ujawniło się 55 tys. osób działających w podziemiu. Amnestię uchwalono z okazji przyjęcia Małej Konstytucji. Chciano

zyskać aprobatę społeczną i pokazać, że nowa władza jest przychylnie nastawiona do społeczeństwa. Niestety zanim weszła ona w życie wykonano wiele wyroków śmierci, na osobach które mogły zostać nią objęte. Uzyskano więc efekt propagandowy a jednocześnie zlikwidowano groźną opozycję .

f) Akcja „Wisła”.

Akcja Wisła – akcja skierowana przeciwko Ukraińskiej Armii Powstańczej (UPA), która działała w Bieszczadach (Rzeszowszczyzna). UPA walczyła z polskimi władzami i występowała przeciwko polskiej ludności cywilnej. UPA pragnęła by powstała niepodległa Ukraina i miała wsparcie wśród ludności cywilnej pochodzenia ukraińskiego. Od końca 1946 r. władze przygotowywały operację militarną, której celem było zlikwidowanie oporu UPA. Podczas przygotowania tej operacji zginął w marcu 1947 r. w Bieszczadach gen. Karol Świerczewski.

Akcja „Wisła” została przeprowadzona w czerwcu i lipcu 1947 r. i polegała na wysiedleniu około 150 tys. Ukraińców z Rzeszowszczyzny i przesiedleniu ich na Pomorze Dolny Śląsk i Mazury. Przeprowadziły ją oddziały MO, UB i WP.

2. Wykluczenie PSL po wyborach parlamentarnych

a) Rozprawa z PSL Stanisława Mikołajczyka – aresztowanie wielu działaczy PSL w pierwszym półroczu 1947 r., min. zastępcę sekretarza PSL Stanisława Mierzwę. Często oskarżano ich o prowadzenie tzw. „szepianej propagandy”.

b) Organizowano procesy pokazowe – min. w sierpniu 1947 r. w Krakowie proces Mierzwy został połączony z procesem II Zarządu Głównego Win-u płk Niepokólczyckiego – władze chciały „połączyć” w świadomości społecznej PSL z podziemnymi „bandami”.

c) Nasiliła się negatywna propaganda, która głosiła, że PSL jest powiązane z „międzynarodową reakcją” i że zdradza interesy narodowe.

d) Na jesieni władze przygotowały aresztowanie przywódców PSL. 21.10.1947 r. – Stanisław Mikołajczyk potajemnie opuścił Polskę, podobnie jak Kazimierz Bagiński i Stefan Korboński. Partię przejęli komuniści PSL – lewica (Józefa Niecki), które rozpoczęło natychmiastową „weryfikację” członków partii czyli czystkę.

3. Walka z przeciwnikami nowego systemu

a) ataki na Kościół rzymsko katolicki – w marcu 1948 r. papież Pius XII wystosował list do biskupów niemieckich w sprawie uchodźców niemieckich. Władze polskie wykorzystały ten fakt do zorganizowania akcji przeciwko Kościołowi: oskarżano Kościół o „knowania z Watykanem i niemieckimi odwetowcami”, aresztowano księży , publicystów Tygodnika Powszechnego zamykając pismo, organizowano procesy pokazowe. W tym czasie zmarł prymas Hlond. 21.11.1948 – Stefan Wyszyński został prymasem Polski.

b) walka z działaczami Polski Podziemnej – likwidacja przedwojennego SN. Oskarżano ich o „międzywojenną faszycację kraju”. Aresztowano i skazano na karę śmierci Komendę Główną NSZ. Rozpoczęto otwartą walkę z AK oskarżając działaczy AK o „współpracę z Niemcami” podczas wojny. Aresztowano i skazywano w procesach pokazowych działaczy Polski Podziemnej, których zachęcono do ujawnienia się dzięki amnestii w 1947 r.

c) indoktrynacja młodzieży – w styczniu 1948 r. Sejm uchwalił ustawę o przymusowej pracy i szkoleniu wojskowym dla młodzieży od 16 do 21 lat. Powołano Powszechną Organizację Młodzieży „Służba Polsce”, która miała charakter paramilitarny. Podczas szkolenia młodzież intensywnie indoktrynowano. W lipcu 1948 r. doszło do zjednoczenia lewicowych organizacji młodzieżowych – powstał Związek Młodzieży Polskiej (ZMP)